

**РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ФИНАНСИИ**

КРАТКОРОЧНИ ЕКОНОМСКИ ДВИЖЕЊА

Август 2008 година

Сектор за макроекономска политика

Скопје, октомври 2008 година

РЕЗИМЕ НА НАЈВАЖНИТЕ КРАТКОРОЧНИ ЕКОНОМСКИ ДВИЖЕЊА ВО АВГУСТ 2008 ГОДИНА

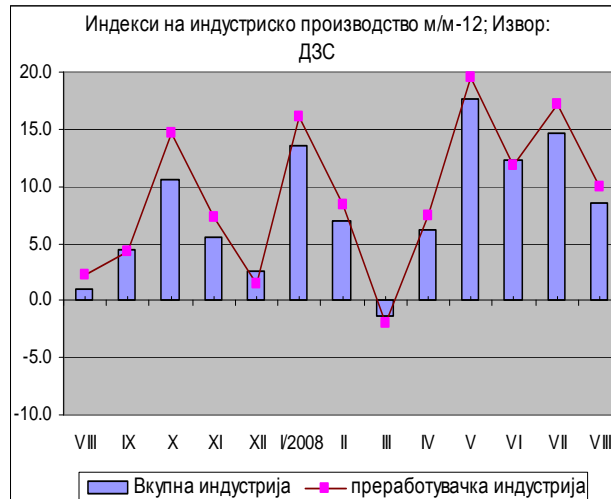
- **Раст на индустриското производство од 8,7% на годишна основа**
- **Стабилизирање на инфлацијата на годишно ниво од 8,6%, со месечен пад од 0,2%**
- **Зголемен извоз на стоки (во евра) за 12,1% во периодот јануари-август 2008 година, со истовремен пораст на увозот на стоки за 36,9%**
- **Раст на приходите на Централниот буџет за 9,8% во периодот јануари-август од 2008 година, со истовремен раст на расходите за 16,3% (силен раст на капиталните расходи од 87,6%)**
- **Забавена динамика на кредитирањето во август 2008 година, но сепак силен раст од 39,9% на годишна основа. Силен раст од 22,3% и на вкупните депозити**
- **Продолжен тренд на намалување на бројот на регистрирани невработени во Агенцијата за вработување, кој во август изнесува 344.323 лица**

1. Реален сектор

1.1. Кумулативниот индекс на индустриското производство за периодот јануари-август 2008, во однос на истиот период од претходната година, забележа пораст од 9,7%.

Притоа, во август 2008 година, индексот на индустриското производство е зголемен за 8,6% во однос на август 2007 година.

Анализирано по сектори, кумулативниот раст на индустриското производство во анализираниот период се должи на зголеменото производство во секторот Вадење руди и камен од 10.0% и растот на Преработувачката индустрија од 10.9%.

Во рамки на Преработувачката индустрија, која има најголемо учество во вкупниот индекс (83,94%), главни носители на растот се производството на прехранбени производи и пијалаци со раст од 5,3%, тутунска индустрија со раст од 12,4%, нафтната индустрија со раст од 18,4%, издавачка дејност, печатење и репродукција на снимени медиуми со раст од 46,0%, хемиска индустрија со раст од 11,3%, производството на основни метали со раст од 9,3%, производството на метални производи во метало-преработувачката фаза со раст од 72,3%, рециклажа со раст од 232,4% како и производството на машини и уреди, неспомнати на друго место со 18,2%.

1.2. Во периодот јануари-август 2008 година, во однос на истиот период минатата година, цените на производителите на индустриски производи се зголемија за 12,9%, следејќи го трендот на пораст на трошоците на живот.

Растот главно се должи на зголемените цени на производители на индустриски производи во преработувачката индустрија од 15,4%, и тоа, конкретно, во гранките прехранбена индустрија од 11,4%, нафтена индустрија од 35,6%, производство на основни метали од 23,6%, и производство на електрични машини и апарати, неспомнати на друго место од 21,7%.

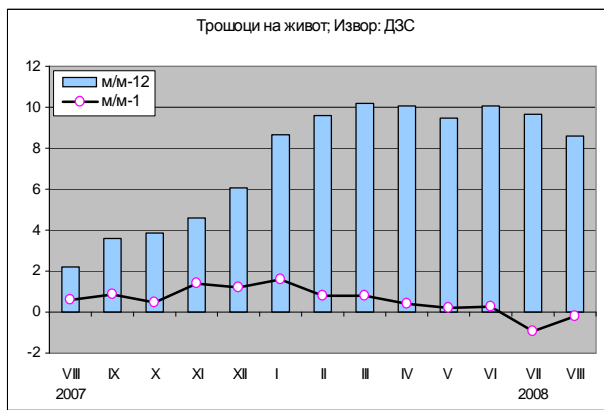
Споредено со претходниот месец, цените на производителите на индустриски производи во август се намалени за 2,2%. Оттука, и во наредниот период може да се очекува одредено намалување на цените на финалните добра.

1.3. Во периодот јануари-август 2008 година, цените на стоките за лична потрошувачка, мерени преку индексот на трошоци на живот, се зголемија за 9,5% во однос на истиот период од претходната година.

Трошоците на живот во август 2008, во споредба со август 2007 година, се зголемија за 8,6%. Растот главно се должи на зголемените трошоци за исхрана од 14,7%, ресторани и хотели 14,1%, услуги 7,4%, сообраќајни средства и услуги 5,2%, тутун и пијалаци 4,3%, домување 7,3%, стан (станарина, вода и услуги) 5,7% итн.

Индексот на трошоците на живот во август 2008 година во споредба со јули 2008 година е понизок за 0,2%.

Вредноста на потрошувачката кошница за исхрана и пијалаци за едно четиричлено домаќинство за јуни 2008 година, пресметана врз основа на цените на мало, изнесува 11,957 денари и во однос на претходниот месец е пониска за 0,6%.

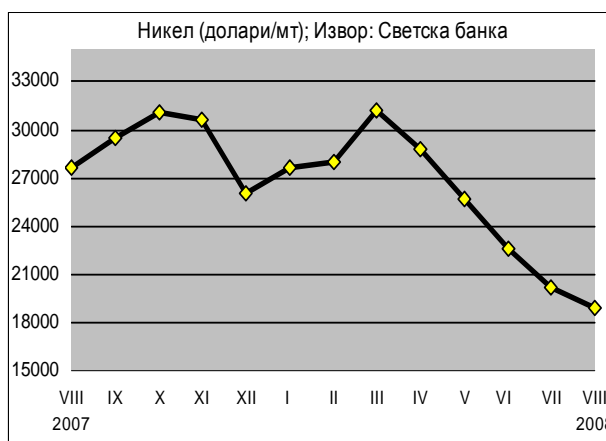

1.4. Во август 2008 година, на светските берзи е забележано намалување на цените на најголемиот дел од металните и прехранбените производи.

Во август, цената на нафтата на светската берза се намали за 14,9% во однос на претходниот месец, и достигна цена од 113,85 долари за барел. Споредено со август од претходната година, цената на нафтата е зголемена за 60,8%.

Во рамки на металните производи, никелот, како производ со високо учество во македонскиот извоз, забележа месечен пад на цената од 6,1% и достигна цена од 18,928 долари за еден метрички тон (\$/MT).

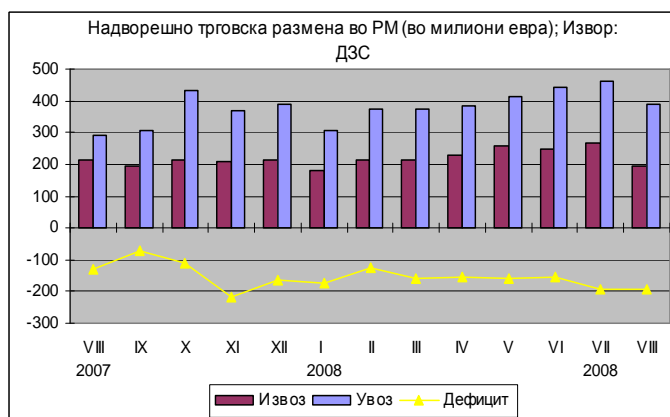
Во овој период, веќе четврт месец по ред стабилни останаа цените на челикот и челичните лимови. Станува збор за вообичаено повеќемесечно мирување на берзанската цена, кое вообичаено настапува по секое зголемување на цената на овие производи на светските берзи.

2. Надворешен сектор

2.1. Во периодот јануари-август од 2008 година, вкупната надворешно-трговска размена (изразено во евра), забележа пораст од 26,6% во однос на истиот период минатата година.

Притоа, физичкиот обем на извозот е зголемен за 6,3%, а неговата вредност достигна 1.809,4 милиони евра, што претставува пораст од 12,1%. Зголемувањето на количинскиот увоз на стоки изнесува 12%, а неговата вредност оствари износ од 3.141,2 милиони евра, или пораст од 36,9%. При

вакви движења, дефицитот во размената остварен во овој период, пред се поради поинтензивниот вредносен пораст на увозот од извозот, забележа пораст од 95,8% (651,6 мил. евра) во однос на истиот остварен до крајот на август 2007 година и изнесува 1.332,8 милиони евра. Зголемениот дефицит во периодот јануари-август од 2008 година се должи, пред се, на порастот на негативното салдо во размената на енергија (227,3 мил.евра), односно зголемениот увоз на нафта и производи од нафта (76,2%) и електрична енергија (150,5%). Значајно учество (21,8%) во продлабочувањето на трговскиот дефицит има и намалувањето на позитивното салдо на размената кај железо и челик за 142,1 мил. евра во осумте месеци од оваа година, во однос на истиот период од 2007 година. Истовремено, 10,4% од зголемениот дефицит се должи на порастот на увозот на друмските возила од 50,3%.

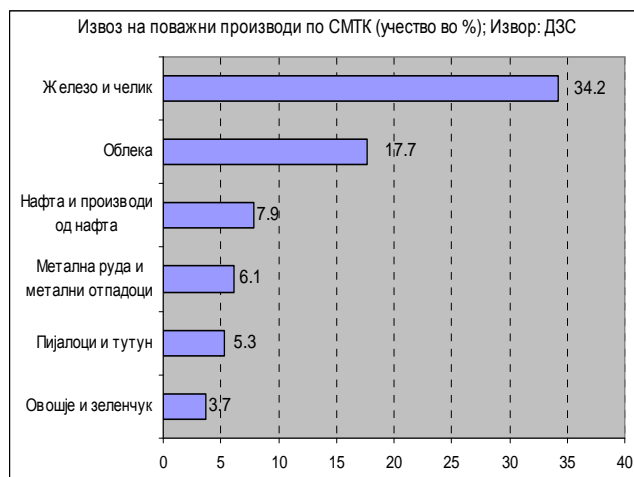
Увоз на нафта и производи од нафта*)					Увоз на електрична енергија*)				
	I-VIII 2007	I-VIII 2008	Салдо 2008-2007	Стапки во%		I-VIII 2007	I-VIII 2008	Салдо 2008-2007	Стапки во%
Kr	777,675,025	918,678,015	141,002,990	18.1	MWH	1,212,260	2,095,964	883,704	72.9
ЕУР	272,078,006	479,482,247	207,404,241	76.2	ЕУР	64,918,458	162,626,814	97,708,356	150.5
\$	363,957,493	734,611,159	370,653,665	101.8	\$	86,716,422	248,389,870	161,673,448	186.4

*)Претходни податоци

*)Претходни податоци

2.2. Главни групи производи (според СМТК) со најголемо учество во извозот во овој период се: железо и челик со 34,2%, облека 17,7%, нафта и производи од нафта 7,9%, метална руда и метални отпадоци 6,1%, пијалаци и тутун 5,3%, овошје и зеленчук 3,7%. Овие шест групи производи сочинуваат 75% од вкупниот извоз на државата.

Најголем дел од увозот на стоки во периодот јануари-август отпаѓа на: нафта и производи од нафта (479,4 мил. евра), железо и челик (384,3 мил. евра), друмски возила (204,8 мил. евра), текстилни предива и слично (203,4 мил. евра), електрична енергија (162,6 мил. евра), метална руда и метални отпадоци (125,6 мил. евра), индустриски машини и делови (94,2 мил. евра) и друго.

Извоз на железо и челик *)				
	I-VIII 2007	I-VIII 2008	Салдо 2008-2007	Стапки во%
,000Т	747	744	-3.1	-0.4
Мил. ЕУР	639	620	-19.1	-3.0
Мил.\$	856	954	97.5	11.4

*)Претходни податоци

Увоз на железо и челик*)				
	I-VIII 2007	I-VIII 2008	Салдо 2008-2007	Стапки во%
,000Т	634,6	697,3	62,7	9,9
Мил. ЕУР	261,3	384,3	123,0	47,1
Мил.\$	350,3	592,4	242,1	69,1

*)Претходни податоци

2.3. Гледано по региони, во осумте месеци од 2008 година, Европската унија (ЕУ 27) има доминантно учество во вкупната надворешно-трговска размена од 51,8% (извоз на стоки 60,5% и увоз на стоки 46,8%). Извозот во Европската Унија е поголем за 3,7%, а увозот бележи поинтензивен пораст од 29,5%, во однос на истиот период од 2007 година. Во анализираниот период јануари-

август 2008 година, 82,7% од трговскиот дефицит на земјата е остварен во трговската размена со Русија, Кина, Швајцарија, Полска, Турција, Украина и Словенија.

2.4. Гледано по валутна структура, еврото станува се по доминантно, при што 73,3% од надворешно-трговската размена е реализирана во евра и во однос на истиот период минатата година претставува пораст од 3,9 процентни поени (п.п.). На страната на извозот и увозот, еврото е застапено со 77,8 % и 70,8%, соодветно и во однос на истиот период лани претставува поинтензивен пораст кај извозот за 8,6 п.п., а кај увозот овој пораст изнесува 1,1 п.п..

НАДВОРЕШНО-ТРГОВСКА РАЗМЕНА на Република Македонија (по валути); пресметка: МФ
- по валути -

ИЗВОЗ	I-VIII 2007					I-VIII 2008					абсолютна промена во валутна вредност	релативна промена во валутна вредност (во %)
	валута	колич. 000 т	извоз во валута	просечен курс на денарот во однос на валутите	извоз во денари	структ. во %	колич. 000 т	извоз во валута	просечен курс на денарот во однос на валутите	извоз во денари		
EUR	1.814	1.115.954.737	61,1766	68.270.316.564	69,1	2.084	1.406.328.662	61,2506	86.138.474.345	77,8	290.373.925	26,0
USD	542	653.492.293	45,7235	29.879.954.859	30,2	421	605.657.273	39,9977	24.224.897.908	21,9	-47.835.020	-7,3
EUR+USD	2.356			98.150.271.423	99,3	2.505			110.363.372.253	99,6		
вк извоз:	2.361			98.803.962.914	100,0	2.510			110.771.003.163	100,0		12,1

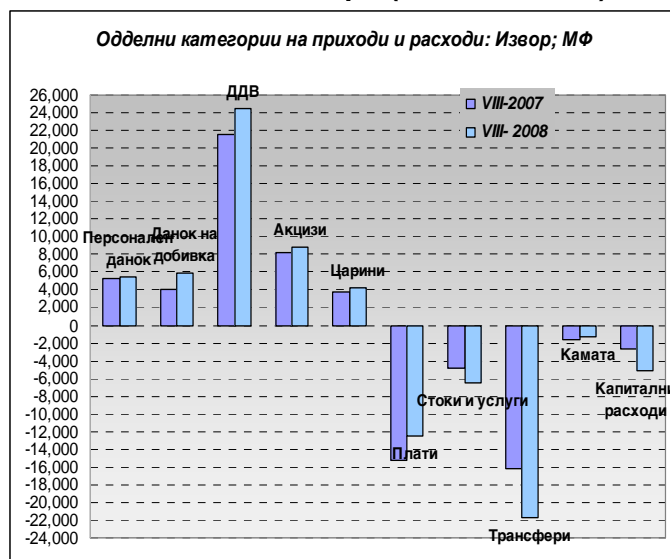
Извор: Државен завод за статистика и НБРМ

3. Фискален сектор

3.1. Во периодот јануари-август 2008 година, вкупните приходи на Централниот буџет изнесуваат 54.581 милиони денари (13,9% од БДП), што претставува зголемување од 9,8% во однос на истиот период од минатата година. Баквото зголемување на приходите се должи на зајакнатата економска активност и подобрената наплата на даночните приходи, а делумно и поради зголемувањето на потрошувачката, што особено се одразува кај приходите од индиректните даноци.

Даночните приходи во овој период се реализирани во износ од 50.542 милиони денари, што претставува зголемување од 14,3% во однос на истиот период минатата година.

Учеството на ДДВ во вкупните даночни приходи во првите осум месеци од 2008 година изнесува 48,3%, а на акцизите 17,4%, при што, од овие два даноци се остварени приходи од 33.209 милиони денари, односно речиси 2/3 од вкупните даночни приходи (8,5% од БДП). Гледано по одделни категории, приходите од ДДВ забележаа значаен пораст од 13,6%, акцизите од 7,0%, данокот на добивка од цели 45,3% односно досега остварени 66,2% во однос на ребалансираниот план (иако со намалена стапка од 10%), приходите од царина се остварени повеќе за 11,5%, додека приходите од персоналниот данок се зголемени за 3,1% споредено со истиот период лани и покрај намалената и

унифицирана даночна стапка од 10%. Неданочните приходи се намалени за 35,4% во однос на истиот период минатата година.

3.2. Во периодот јануари-август 2008 година, вкупните расходи на Централниот буџет изнесуваа 47.037 милиони денари (12,0% од БДП), што е повеќе за 16,3% во однос на истиот период од 2007 година.

Во структурата на реализираните вкупни расходи тековните расходи (41.949 милиони денари) учествуваат со 89,2%, додека капиталните расходи забележуваат учество од 10,8%.

Најголеми расходни ставки се трансферите (21.721 милиони денари) и платите и надоместоците (12.447 милиони денари). Во вкупните расходи на Централниот буџет, расходите за плати и надоместоци во овој период учествуваат со 26,5% и во однос на истиот период лани се намалени за 18,2%.

Расходите за стоки и услуги се извршени во износ од 6.503 милиони денари, односно имаат поголемо остварување во споредба со 2007 година за 33,6%.

Во делот на трансферите, во овој период се потрошени 34,7% повеќе средства споредено со истиот период 2007 година и претставуваат најголема расходна ставка, односно учествуваат со 46,2% во вкупните расходи (5,5% од БДП). Ваквото остварување се должи во дел и на фактот дека во дотациите до единиците за локална самоуправа се трансферира дел од данокот на додадена вредност, а се зголемува и бројот на единици за локална самоуправа кои преминаа во втората фаза на децентрализација, при што се исплаќаат блок дотации на 62 општини за финансирање на пренесените надлежности, (средства за исплата на плати и надоместоци на вработените во локалните јавни установи и материјалните трошоци). Трансферите кон Фондот за пензиско и инвалидско осигурување се извршени во износ од 6.546 милиони денари или за 212 милиони денари помалку (3,1% намалување). Каматите се реализирани во износ од 1.278 милиони денари, што е помалку за 17,5% во споредба со 2007 година.

Во анализираниот период средствата за капитални расходи изнесуваат 5.088 милиони денари, што претставува зголемување за 87,6% во споредба со истиот период 2007 година.

3.3. Оттука, во периодот јануари- август 2008 година остварен е суфицит на Централниот Буџет од 7.544 милиони денари (1,9% од БДП), додека суфицитот на Консолидираниот буџет изнесува 6.847 милиони денари (1,7% од БДП).

4. Монетарен сектор

4.1. Во август 2008 година примарните пари¹ покажуваат пораст од 11,8% на годишна основа (9,1% во јули) кој во услови на непроменето ниво на готовите пари во оптек, целосно е резултат на засилениот пораст на вкупните ликвидни средства на банките, од 23,2%.

На месечна основа примарните пари забележаа пад од 7,2%, кој се должи на поинтензивното намалување на вкупните ликвидни средства на банките, од 10,8% и намалувањето на готовите пари во оптек од 2,3%.

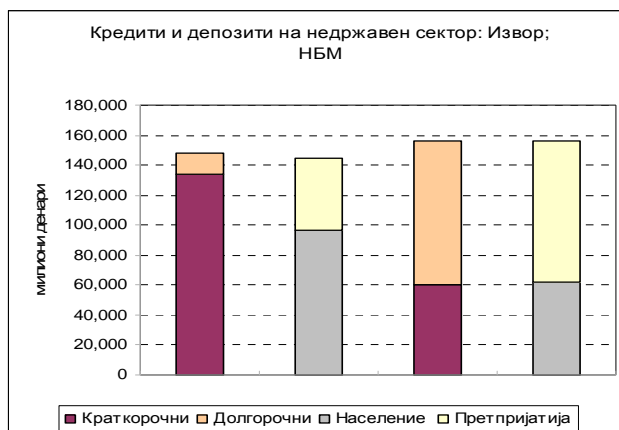
Во август 2008 година, во услови на тендер на износи, каматната стапка на благајничките записи го задржа нивото од 7%.

¹ Примарните пари се пресметани како збир од готовите пари во оптек, готовината во благајна и сметките на банките вклучително задолжителната резерва на девизните депозити.

Каматните стапки на државните хартии од вредност изнесуваат 7,39% за три месечните државни записи, 7,76% за шест месечните и 8,25% за двегодишните државни записи.

Во август се одржаа две аукции за тримесечни државни записи, една аукција за шест месечни државни записи и една аукција на двегодишни државни записи.

4.2. Вкупниот депозитен потенцијал на недржавниот сектор² бележи раст од 22,3% во однос на минатата година (наспроти 19,5% во јули 2008 година). На месечна основа вкупните депозити се повисоки за 2,1% целосно како резултат на зголеменото штедење во странска валута.

Во август 2008 година, денарските депозити се непроменети на месечно ниво, додека девизните депозити остварија засилен пораст од 3,1%. На годишно ниво денарските и девизните депозити остварија пораст од 23,7% и 21,2%, соодветно.

Од аспект на секторската структура, во месечниот пораст на вкупните депозити доминантен придонес (од 54,8%) имаа зголемените заштеди на населението. Заштедите на корпоративниот сектор се зголемени за 2,8% на месечно ниво, додека заштедите на населението регистрираат зголемување од 1,8%. Во однос на минатата година депозитите на населението и претпријатијата се повисоки за 19,6% и 25,9%, соодветно.

Анализата на рочната структура за август покажува засилен раст на краткорочните и на долгорочните депозити, од 19,2% и 60,7% на годишна основа. На месечна основа краткорочните депозити се зголемени за 1,6%, а долгорочните за 7,0%.

4.3. Во август 2008 година се забележува забавување на растот на кредитите кон приватниот сектор. Месечниот пораст на кредитите од 1,4% произлегува главно од зголеменото кредитирање на населението (придонес од 64,5%). Во однос на минатата година кредитниот раст, исто така, бележи забавување и изнесува 39,9% (наспроти 41,9% во јули).

Месечниот пораст на кредитите на населението во август е со послаб интензитет и изнесува 2,3%, а кредитите на претпријатијата регистрираа пораст од само 0,8% (наспроти 3,0% во претходниот месец). На годишна основа, пласманите кон населението и претпријатијата се зголемија за 49,5% и 34,2%, соодветно.

Во рамки на кредитите на претпријатијата, на годишна основа се забележува пораст на краткорочните и долгорочните кредити на претпријатијата, од 31,6% и 36,4% соодветно. На месечна основа, краткорочните кредити на претпријатијата забележаа пораст од 0,2%, додека долгорочните кредити се повисоки за 1,3%.

² Вкупниот депозитен потенцијал ги вклучува немонетарните и квази депозитите.

Од аспект на валутата, денарските кредити (кои ги вклучуваат и кредитите со валутна клаузула) бележат пораст од 42,8% на годишно ниво. Девизните кредити бележат пораст од 31,5% на годишна основа. Во однос на минатиот месец денарските пласмани се зголемени за 1,2% и имаат доминантен придонес во вкупниот кредитен раст. Девизните кредити се повисоки за 2,1%.

4.4. Во август 2008 година просечната пондерирана каматна стапка на денарските кредити остана непроменета и изнесува 9,6%. Просечната каматна стапка на девизните кредити забележа пад од 0,1 п.п. во однос на минатиот месец и се наоѓа на ниво од 8,0%. Во однос на минатата година се забележува релаксирање на каматните услови на банките, односно просечната каматна стапка на денарските и девизните кредити остварија пад од 0,5 п.п. Меѓу банките, анализирано според големината, големите банки имаат најниска пондерирана активна каматна стапка, 8,7% за денарски и 8% за денарски кредити. Пасивната каматна стапка на денарските депозити во август 2008 година регистрира пораст од 0,1 п.п. на месечно ниво и изнесува 6,0%, додека на годишна основа истата бележи зголемување од 0,9 п.п. Просечната каматна стапка на девизните депозити е зголемена во однос на минатиот месец за 0,1 п.п. и изнесува 2,4%, а на годишна основа бележи пораст од 0,5 п.п.

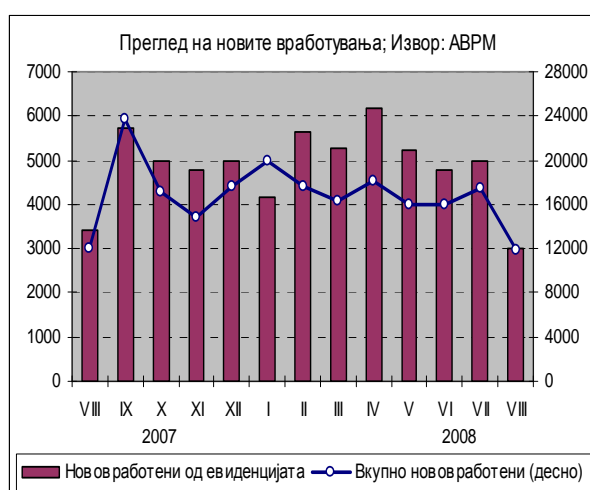
4.5. Бруто девизните резерви во август 2008 година изнесуваат 1.599,6 милиони евра и во однос на декември 2007 година остварија пораст од 4,9%. На месечно ниво истите бележат засилен пораст од 2,7%, во услови на нето откуп на девизниот пазар од 36,0 милиони евра. Имено, на девизниот пазар во август беа откупени 36,0 милиони евра, а продажба не е забележана. Преку трансакциите на девизниот пазар НБРМ креираше ликвидност.

5. Социјален сектор

5.1. Во период јануари-август 2008 година, во Агенцијата за вработување на Република Македонија регистрирани се вкупно 133.302 засновани нови работни односи. Од вкупниот број, 43,3% се однесуваат на неопределено време, додека останатиот дел се однесува на определено време и вршење сезонски работи). Споредено со истиот период од минатата година, се забележува зголемување на бројот на нововработени за 12,9%.

Притоа, во текот на месец август засновани се 11.899 нови работни односи, каде 25,3% од новите вработувања се од евиденцијата на невработени. Одливот на лица од Регистарот на Агенцијата за вработување во август изнесува 8003 лица, од кои 39% претставуваат нови засновани работни односи. Како прилив во Агенцијата се регистрирани 6.819 лица, каде 48,8% се лица на кои им престанал работниот однос.

Резултатот од ова е намалување на невработеноста за 1.184 лица, односно 0,34% споредено со претходниот месец. Така, во август 2008 година бројот на невработени изнесува 344.323 лица. Од нив, 72.381 (21%) се изјасниле дека се пријавуваат само за остварување на правото на здравствено осигурување, а останатите активно бараат работа. Во однос на

истиот месец од минатата година, бројот на невработените лица е намален за 4,8%.

Најголем процент од невработените, односно 66,7% се од урбани средини (градско население), додека 58,1% се мажи. Анализирани според степенот на образование, поголемиот дел, односно 52,6% од невработените се неквалификувани или полуквалификувани, додека 7% имаат вишо или повисоко ниво на образование. Гледано според возрасните групи, најголемиот дел од невработените (60,7%) припаѓаат во категоријата 25-49 години. Според времето на чекање на вработување, 52,1% од невработените бараат работа од една до осум години, додека 30,9% бараат работа повеќе од осум години.

5.2. Во август 2008 година, во Фондот на пензиското и инвалидското осигурување евидентирани се 273.030 пензионери, што претставува годишно зголемување од 1%. Во однос на минатиот месец, бројот на корисници на пензија се намалил за 149 лица.

За исплата на пензии, овој месец се потрошени 2.530,9 милиони денари.

Во август 2008 година, вредноста на просечната пензија изнесуваше 9.475 денари, што на годишно ниво претставува пораст од 21%.

Соодносот на просечната пензија со просечната исплатена нето плата во јули 2008 година (последен расположлив податок) изнесува 59,9%.

5.3. Бројот на корисници на социјална парична помош во јули 2008 година (последни расположливи податоци) изнесува 58.138 домаќинства, што претставува благо намалување споредено со претходниот месец.

Притоа, за исплата на социјална парична помош се потрошени околу 135,7 милиони денари, односно 56,6% од исплатите за социјална помош по сите основи. За помош по основ на туѓа нега, во јули се потрошени околу 81,1 милиони денари за 19.485 лица, односно 33,8% од исплатите за социјална помош по сите основи. Како корисници на постојана парична помош, во овој месец се регистрирани 5.314 лица и за нив се потрошени 18,5 милиони денари, додека здравствена заштита користат 5.128 лица, за што се потрошени 4,2 милиони денари.

Наведените расходи за социјална помош претставуваат 4,2% од вкупните реализирани социјални трансфери во јули.

5.4. Во периодот јануари–јули 2008 година (последни расположливи податоци) споредено со истиот период од 2007 година, забележан е пораст на просечната номинална и реална нето плата за 10,2%, односно 0,5%.

Во јули 2008 година просечната нето-плата по вработен изнесуваше 15.808 денари, што на годишна основа претставува номинален раст од 10,5%, додека реално просечната плата е повисока за 1%.

Процентот на невработени кои не примиле плата во јули 2008 година изнесува 8,8%. Споредено со истиот период од минатата година, процентот е понизок за 3,1 процентни поени.